

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การจดทะเบียนเรือไทย การเรียกเก็บเงินค่าธรรมเนียม
และการโอนกรรมสิทธิ์เรือไทยตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ได้มีหนังสือ ที่ คค ๐๓๐๕/๐๐๔๕๗๑ ลงวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๔๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี ประสบปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายตามมาตรา ๖ มาตรา ๘ มาตรา ๙ มาตรา ๒๗ มาตรา ๔๗ และมาตรา ๘๙ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ และข้อ ๑๔ แห่งกฎกระทรวงเศรษฐกิจ ออกตามความในพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ มาตรา ๘๙ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ตลอดจนมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับกรณีการจดทะเบียนเรือไทย การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากการจดทะเบียนเรือไทย และการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์เรือไทย ดังต่อไปนี้

บริษัท เกาะสมุยอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเรือไทยต่อนายทะเบียนเรือสำหรับเรือชื่อ “นอร์ติเกิล ๒” ซึ่งนายทะเบียนเรือของสำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ ๔ สาขาสุราษฎร์ธานีตรวจสอบและพิจารณาแล้วเห็นว่า เรือลำดังกล่าวมีขนาด ๗.๗๙ ตันกรอสส์ จึงเป็นเรือตามหลักเกณฑ์มาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ นายทะเบียนเรือจึงได้ใช้ดุลพินิจรับจดทะเบียนไว้ พร้อมรับชำระค่าธรรมเนียมเป็นเงิน ๒๐ บาท และนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินต่อมาฝ่ายตรวจสอบและจัดทำทะเบียนเรือ กองทะเบียนเรือ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี เห็นว่า เรือลำดังกล่าวไม่สามารถจดทะเบียนเรือได้ จึงเสนอความเห็นต่อผู้อำนวยการกองทะเบียนเรือ สั่งการให้นายทะเบียนเรือ สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ ๔ สาขาสุราษฎร์ธานี ดำเนินการแก้ไขการจดทะเบียนเรือและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนเรือดังกล่าว

เจ้าหน้าที่สำนักงานการขนส่งทางน้ำที่ ๔ สาขาสุราษฎร์ธานี เห็นว่ามาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ เป็นเพียงบทบัญญัติที่ยกเว้นให้ผู้เป็นเจ้าของเรือไม่ต้องนำเรือมาจดทะเบียนเรือไทยเท่านั้น แต่ก็ได้เป็นบทห้ามเด็ดขาดในการห้ามนำเรือตามหลักเกณฑ์มาตรา ๙ มาจดทะเบียนเรือไทย ดังนั้น การที่เจ้าของเรือ นำเรือมาจดทะเบียนเรือไทยต่อนายทะเบียนโดยยอมชำระค่าธรรมเนียมและเข้ามาอยู่ในความควบคุมของกฎหมาย ย่อมไม่ขัดต่อกฎหมายและไม่ส่งผลให้สถานะการเป็นเรือไทยตามกฎหมายเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด อีกทั้งจะก่อให้เกิดผลดีกว่า

กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีนี้เป็นเรื่องของการดำเนินการตามกฎหมายในความรับผิดชอบของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี และอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียน

เรื่องตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ รวมตลอดถึงความสำคัญของระบบทะเบียนเรือไทยที่ให้อำนาจรัฐเข้าไปดูแลเรือไทย รวมทั้งค่าธรรมเนียมที่รัฐจะได้รับจากการจดทะเบียนเรือไทย อีกทั้งกรณีดังกล่าวอาจมีผลต่อการดำเนินการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในการโอนกรรมสิทธิ์เรือ จึงขอหารือตามประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

๑. กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีสามารถจดทะเบียนเรือไทยที่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ ซึ่งกฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องจดทะเบียนได้หรือไม่ เพียงใด และหากกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีมีอำนาจดำเนินการได้ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีสามารถเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎหมายกระทรวงเศรษฐกิจการ ออกตามความในพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ ได้หรือไม่

๒. มาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดให้การซื้อขาย (โอนกรรมสิทธิ์) เรือกำปั่นหรือเรือที่มีระวางตั้งแต่หกตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์มีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไปถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นโมฆะนั้น กรณีเรือไทยที่เข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๙ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ ที่กฎหมายมิได้บังคับให้ต้องจดทะเบียนเรือไทยนั้นหากมีการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ การจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์จะอยู่ในความรับผิดชอบของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี และนายทะเบียนเรือหรือไม่ ประการใด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้พิจารณาข้อหาดังกล่าว โดยมีผู้แทนกระทรวงคมนาคม (สำนักงานปลัดกระทรวง และกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี) และผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง เนื่องจากบทบัญญัติในมาตรา ๘^๑ และมาตรา ๙^๒ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ กำหนดประเภทและขนาดของเรือที่ต้องจดทะเบียนและ

^๑ มาตรา ๘ เรือดังกล่าวต่อไปนี้ เมื่อได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว ให้ถือว่าเป็นเรือไทย

สำหรับการค้าในน่านน้ำไทย

๑. เรือกล ขนาดตั้งแต่สิบตันกรอสส์ขึ้นไป

๒. เรือทะเลที่มีใช้เรือกล ขนาดตั้งแต่ยี่สิบตันกรอสส์ขึ้นไป

๓. เรือลำน้ำที่มีใช้เรือกล ขนาดตั้งแต่ห้าสิบตันกรอสส์ขึ้นไป

สำหรับการประมง

๑. เรือกลทุกขนาด

เรือที่ไม่ต้องจดทะเบียนไว้แล้ว เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงตามข้อหาถือว่า เรือ “นอร์ติเกิล ๒” ขนาด ๗.๗๙ ตันกรอสส์ ของบริษัท เกาะสมุยอินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด ซึ่งเป็นเรือกล ใช้สำหรับทำการค้า ในน่านน้ำไทย และมีขนาดต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดให้จดทะเบียนตามมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ จึงไม่ต้องจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนั้น กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี จึงไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะรับจดทะเบียนเรือไทยตามข้อหาเรื่องนี้

ประเด็นที่สอง เรือที่ไม่ต้องจดทะเบียนตามมาตรา ๙^๓ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ หากจะจดทะเบียนนิติกรรม^๔ ต้องทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อนายอำเภอ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ หรือผู้อำนวยการเขต แล้วแต่กรณี ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔^๕ และพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗^๖

๒. เรือที่มีใช้เรือกลขนาดตั้งแต่หกตันกรอสส์ขึ้นไป

^๓ มาตรา ๙ เรือของบุคคลตามมาตรา ๗ ซึ่งมีได้ใช้ประโยชน์ตามมาตรา ๔๗ แม้จะมีขนาดดังกล่าวไว้ในมาตราก่อน และเรือของบุคคลตามมาตรา ๗ ขนาดต่ำกว่าที่กล่าวไว้ในมาตราก่อน สำหรับการค้าในน่านน้ำไทยหรือการประมงแล้วแต่กรณี ไม่ต้องจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

เรือซึ่งกล่าวในมาตรานี้ ให้ถือว่าเป็นเรือไทยด้วย

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๕ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๔๕๖ การซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เป็นโมฆะ วิธีนี้ให้ใช้ถึงซื้อขายเรือมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป ทั้งซื้อขายแพและสัตว์พาหนะด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

^๕ มาตรา ๖๕ นายอำเภอมีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

(๑) บริหารราชการตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ ถ้ากฎหมายใดมิได้บัญญัติว่าการปฏิบัติตามกฎหมายนั้นเป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอที่จะต้องรักษาการให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นด้วย

ฯลฯ

ฯลฯ

^๖ มาตรา ๘๙ บรรดาหนังสือสำคัญที่ต้องทำตามกฎหมาย ถ้ากฎหมายและข้อบังคับมิได้ระบุไว้ว่าเป็นหน้าที่ของพนักงานอื่นทำแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะทำการในอำเภอนั้น

มาตรา ๑๓๒ หน้าที่ของกรมการอำเภอนอกจากที่กล่าวไว้ในพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่นั้น ยังต้องทำตามความซึ่งกำหนดไว้ในพระราชกำหนดกฎหมายอย่างอื่น ๆ อันกำหนดไว้ว่าเป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอ แม้พระราชกำหนดกฎหมายใดมิได้ระบุไว้ในพระราชกำหนดกฎหมายนั้น ๆ ว่าเป็นหน้าที่ของผู้ใด ก็ให้พึงเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะรักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินั้น ๆ

(คุณพรทิพย์ จาละ)
เลขานุการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
มิถุนายน ๒๕๕๙